

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ФАКУЛЬТАТИВНИХ І СПЕЦІАЛЬНИХ КУРСІВ У КОНТЕКСТІ МЕТИ Й ЗАВДАНЬ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

*Кизенко Василь,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Підготовка педагогічного працівника до компетентнісно орієнтованого навчання здобувачів освіти є важливим питанням сьогодення. Профорієнтаційна діяльність у контексті профільного навчання з опорою на класичну і некласичну раціональності відзначається спрямуванням здобувачів освіти на оволодіння лише професійними цінностями, трансформуванням особистих інтересів у стійкі професійні настанови, мобілізацією розумових здібностей у професійному напрямі, формуванням мотиваційно-потребнісної сфери та професійних компетентностей відповідно до запитів ринку праці, самовдосконаленням старшокласників згідно з вимогами обраної професії, складанням прагматичних професійних планів тощо.

За переважання економічних феноменів над соціальними у здобувачів освіти формуються цінності цілераціонального та водночас ситуативного ринку найманої робочої сили, суто професійні інтереси і вподобання. Як наслідок, у старшокласників виробляється більшою мірою «технологічна» готовність до вибору професії. Натомість знижується соціально-моральна цінність вибору професії, що є головним засобом їхнього життєвого самоствердження. Однак, на передньому плані мають бути сенсожиттєві орієнтації, гуманістичні ідеали, моральні почуття, категорії совісті, честі, справедливості.

Тож профорієнтаційну діяльність педагогічних працівників й навчальну здобувачів освіти мають вирізняти гуманістичне світосприйняття та використання у соціально-моральній сфері профільної школи таких універсалій, як гідність, совість, повага, довіра, співчуття, терпимість, солідарність та ін.

З огляду на викладене та з опертям на джерела [1–8] висновуємо, що формування і реалізація змісту факультативних і спеціальних курсів у контексті

профільного навчання є важливим чинником упровадження новітнього методологічного підходу в освітнє середовище профільної школи, де підноситься роль таких педагогічних функцій, як виховання гуманістичних, соціально-професійних ідеалів (особистісні й суспільні цінності), формування соціального прагматизму здобувачів освіти (принципи довіри, соціальної відповідальності, соціальної привабливості) та емоційного інтелекту (внутрішньо-особистісний, міжособистісний, соціальний).

Закцентуємо увагу на потребі системного здійснення оптимальних педагогічних заходів з порушеної проблеми: розроблення структури змісту освіти згідно з вимогами до випускника закладу загальної середньої освіти; визначення головних елементів змісту освіти (знання, уміння і навички, творча діяльність, ціннісно-сміслові аспекти); виокремлення варіативних елементів змісту освіти, що дають здобувачеві освіти змогу усвідомити своє місце в навчанні з огляду на особистісні потреби і наміри; встановлення необхідного обсягу варіативного освітнього компонента та збереження цілісності змісту інваріантного освітнього компонента.

Актуальність дидактичних принципів формування і реалізації варіативного освітнього компонента зумовлюється низкою чинників: гуманітаризація освіти; демократизм в освіті; людиноцентризм (дитиноцентризм) в освіті; розширення сфери спілкування на основі електронних продуктів; інтенсивне стимулювання прояву особистісних чинників педагогічного працівника та здобувачів освіти; інтеграція змісту освіти та інтеграція навчального знання; опертя на здібності в інтелектуальному становленні здобувачів освіти, у професійній орієнтації; забезпечення єдності системи загальної середньої освіти; конструювання освітніх блоків («блоковий принцип») в єдності навчальної, наукової і практичної роботи; поєднання різних форм організації навчання залежно від завдань, змісту і методів навчання. Словом, факультативні і спеціальні курси, що є курсами за вибором, мають відтворювати у змісті профілю навчання наявні й сучасні здобутки виучуваної науки, спираються на її постулати, що послідовно відображено у змісті чинних програм.

Ключові слова: факультативні і спеціальні курси, профільне навчання.

Список використаних джерел

1. Васьківська Г. О., Кизенко В. І. Теоретико-методичні засади диференціації навчання в сучасній школі. *Рідна школа*. 2011. № 6. С. 15-20.
2. *Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі* / за наук. ред. В. І. Кизенка. Київ, 2012. 216 с.
3. Кизенко В. Факультативні курси в структурі профільного навчання. *Освіта і управління*. 2006. Т. 9. Ч. 3-4. С. 161-167.
4. Кизенко В. І. *Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика*. Київ : Вид. дім «Слово», 2018. 405 с.
5. Кизенко В. І. Постнекласична методологія профорієнтаційної діяльності в умовах профільного навчання. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 1. С. 94-108.
6. Мальований Ю. І. Концептуальні підходи до формування зовнішньої структури змісту профільного навчання. *Український педагогічний журнал*. 2015, № 1. С. 77-84.
7. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. *Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>
8. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект : кол. монограф. / за наук. ред. Г. О. Васьківської. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 260 с.